

Janiak, Kazimierz

Z wizytą przyjaźni w Loznicy

Notatki Płockie 16/5-64, 46-49

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KAZIMIERZ JANIAK

Z wizytą przyjaźni w Loznicy

W dniu 22 listopada 1971 r. w siedzibie Towarzystwa Naukowego Płockiego odbył się odczyt przewodniczącego Prezydium MRN w Płocku mgr. Kazimierza Janiaka pt. „Z pobytu w Loznicy z okazji uroczystości poświęconych Vuko Karadžićowi”.

Odczytu wysłuchało około 80 osób — członków i sympatyków Towarzystwa. Przy okazji prelekcji zaprezentowano słuchaczom dary i eksponaty przywiezione z Loznicy.

Pięknym akcentem odczytu było przekazanie przez mgr. Kazimierza Janiaka osobistych darów jugosłowiańskich: 10-tomowego zbiorowego wydania dzieł Vuka L. Karadžicia oraz dwutomowego albumu pt. „Malarstwo serbskie w XX wieku” — Towarzystwu Naukowemu Płockiemu. Dary wzbogaciły zbiory Biblioteki im. Zielińskich TNP.

W dniach 14—19 września 1971 r. przebywała w jugosłowiańskim mieście Loznica delegacja Płocka, na zaproszenie Przewodniczącego Skupštiny Loznicy tow. Miladina Vilotica.

Płock utrzymuje przyjazne kontakty z Loznicą od roku 1968, kiedy to w związku z nadaniem szkole podstawowej nr 1 w Płocku imienia Vuka S. Karadžicia, przyjechała po raz pierwszy do nas delegacja Loznicy.

Wyjazd tegoroczny płockiej delegacji do Loznicy nastąpił z okazji uroczystości poświęconych Vukovi S. Karadžićowi, wielkiemu reformatorowi języka serbsko-chorwackiego. Uroczystości takie tradycyjnie organizowane są we wrześniu, z górą już od 30 lat, w tym roku miały szczególnie podniosły charakter w związku z odsłonięciem pomnika Vuka

Karadžicia w jego miejscowości rodzinnej, Tršiću, położonej w pobliżu Loznicy.

Celem wyjazdu delegacji było nie tylko uczestnictwo w tych uroczystościach, ale i bliższe zapoznanie się z problemami szybko uprzemysławiającego się miasta, jakim jest Loznica oraz omówienie dalszego rozwoju współpracy między obydwooma miastami.

Miasto Loznica wraz z najbliższą okolicą stanowi jednostkę administracyjną tzw. Opštinę (gminę), jedną z większych w Republice Serbii, liczy ona około 80 tys. mieszkańców, w tym w samym mieście żyje prawie 30 tys.

Loznica leży w zachodniej części Serbii, nad rzeką Driną, która jest tu granicą pomiędzy Serbią a sąsiednią Bośnią. Przez Loznicę przechodzi ważny drogowy szlak komunikacyjny, łączący Belgrad z wybrzeżem Adriatyku. Sądząc z dokumentów z XVIII wieku Loznica otrzymała swą nazwę od łozy winnej pokrywającej stoki góry Kliszewac.



Nowoczesne — o ładnej architekturze — budownictwo mieszkaniowe w Loznicy.



Vuk Stefanović Karadžić, ur. 26. X. 1787 r. w m. Tršić koło Loznicy — zm. 26. I. 1864 r. w Wiedniu. Serbski językoznawca i etnograf, twórca współczesnego języka literackiego serbsko-chorwackiego, „ojciec literatury serbskiej”. Imię tego wielkiego Słowianina nadano w 1968 r. szkole podstawowej nr 1 położonej w „Nowym Centrum” Plocka.

W 1913 r. Loznica była małym miasteczkiem, liczącym zaledwie 2 tys. mieszkańców. Dopiero po II wojnie światowej wraz z procesem uprzemysławiania całego kraju miasto szybko rozwinęło się dzięki zlokalizowaniu wielkiego kombinatu celulozowo-wiskozowego „Viskoza” oraz kombinatu przemysłu drzewnego „Novi Dom”. Zmodernizowano i rozbudowano leżące w pobliżu miasta kopalnię rudy antymonu „Zajača”.

Rozwojowi przemysłu towarzyszyła budowa nowych bloków mieszkalnych, szkół, obiektów ochrony zdrowia, rozbudowa sieci placówek handlowych i usługowych, modernizacja układu komunikacyjnego. Zadbano również o pełniejsze wykorzystanie możliwości turystycznych okolic Loznicy. Leżąca w pobliżu miejscowości Banja Koviljača jest pięknym uzdrowiskiem o dużych walorach leczniczych i wypoczynkowych. W pobliżu Loznicy znajdują się zabytkowe monastera Tronoša i Cokešina, niedaleko jest do masywu gór Gučeva i Ceru.

W Loznicy działa lokalna radiostacja „Radio Podrinje”, obejmująca swym zasięgiem obszar nad Driną i jej dopływem Jadarem, rejon zamieszkiwany przez pół miliona mieszkańców. Wydawane są 3 gazety zakładowe: w kombinacie „Viskoza” i „Novi Dom” oraz w kopalni „Zajača”.

Miasto posiada dom kultury z salą umożliwiającą organizowanie spektakli teatralnych, koncertów, wystaw artystycznych itp. Towarzystwo działalności kulturalnej im. V. Karadžića ze swoimi licznymi sekcjami kultywuje stare tradycje kulturalne tego regionu.

Najważniejszym wydarzeniem w życiu kulturalnym Loznicy i całego regionu położonego nad Driną i Jadarem są tradycyjne doroczne uroczystości poświęcone twórczości Vuka S. Karadžića. W połowie września każdego roku

w miejscowości Tršić, wsi rodzinnej Karadžića, odbywa się wielka kulturalna impreza z udziałem wielu wybitnych działaczy społecznych, kulturalnych i oświatowych, tak zwany „Vuka Sabor”. Przed tą kulminacyjną imprezą, która zawsze odbywa się w niedzielę, organizuje się w poprzedzającym tygodniu szereg imprez, koncertów, wieczorów poezji i prozy, występów zespołów folklorystycznych.

„Vukov Sabor” jest w Serbii jedyną tego rodzaju imprezą. Zdobyła ona sobie wielką popularność wśród społeczeństwa serbskiego i potrafi zgromadzić nie jeden dziesiątek tysięcy mieszkańców tej części Serbii.

Vuk Stefanowicz Karadžić, pamięci którego poświęcone są coroczne wrześniowe imprezy, urodził się 26.X.1787 r. w Tršiću, a w pobliskim monasterze Tronoša uczęszczał do szkoły klasztornej.

Był samoukiem, wybitnym serbskim językoznawcą, etnografem, twórcą współczesnego serbsko-chorwackiego języka literackiego. Przebywając od 1813 roku we Wiedniu, dokąd udał się po upadku pierwszego powstania serbskiego, Karadžić wydał w 1814 r. pierwszą gramatykę serbską „Pismenica serbskoga jezika”, opartą na ludowym dialekcie sztokawskim oraz dwa zbiory pieśni ludowych. Zbiórane i wydawane przez niego pieśni ludowe zapoczątkowały w literaturze serbskiej nowy okres piśmiennictwa, nawiązującego do tradycji narodowych i twórczości ludowej.

Znaczenie pracy Karadžića nad zebraniem i wydaniem pieśni ludowych jest tym większe, jeśli się zważy, że w okresie niewoli tureckiej nastąpił w Serbii upadek literatury pisanej, której miejsce zajęła pieśń ludowa, zwłaszcza pieśń epicka, niezwykle oryginalna i bogata. Przez długie lata pieśni epickie ludu serbskiego były głównym środkiem przekazu tradycji historycznych i kulturalnych. Praca Karadžića ocaliła je od zapomnienia. W 1818 r. opracował Vuk Karadžić największe dzieło swego życia, słownik „Srpski rječnik” z objaśnieniami w języku niemieckim i łacińskim. W swoim słowniku zastosował Karadžić opracowaną przez siebie pisownię fonetyczną, zrywając z tradycyjnym językiem słowiano-serbskim, mieszaliną języka cerkiewno-słowiańskiego i ludowego serbskiego.

W latach następnych ukazują się dalsze prace Karadžića: „Srpske narodne pripovjetke” — zbiór baek ludowych, „Srpske narodne pjesme” — zbiór pieśni ludowych i inne.

Jeszcze za życia Karadžića jego reforma językowa została oficjalnie przyjęta. Dorobek naukowy Karadžića zyskał mu uznanie ze strony wielu instytucji naukowych. Towarzystwa naukowe w Petersburgu, Getyndze, Krakowie przyjęły go w poczet swych członków, podobnie uczyniły akademie nauk: wiedeńska, petersburska i berlińska, był doktorem honoris causa uniwersytetu w Jenie.

Zmarł we Wiedniu 26.I.1864 r.



22. XI. 1971 r. Prezes Towarzystwa Naukowego Płockiego inż. mgr Jakub Chojnacki (pierwszy z prawej) dziękuje przewodniczącemu Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Płocku mgr Kazimierzowi Janiakowi za piękny dar przekazany na rzecz Biblioteki im. Zielińskich TNP (największej w województwie warszawskim, 125.000 woluminów): 10-tomowe zbiorowe wydanie dzieł Vuka Karadžića i 2-tomowy album „Malarstwo serbskie w XX wieku”.

Swą pracą naukową Vuk Karadžić zasłużył w pełni na miano „ojca literatury serbskiej”, jakim często go się obdarza.

Zbiory pamiątek po nim znajdują się w jego rodzinnym domu — muzeum w Tršiću i w Muzeum jego imienia w Belgradzie.

Tegoroczne uroczystości poświęcone pamięci Vuka Karadžića trwały od 13 do 19.IX, a w każdym dniu organizowane były imprezy w Domu Kultury w Loznicy. Punktem kulminacyjnym był „Vukov Sabor” w Tršiću w dniu 19 września.

W ramach tegorocznych obchodów zorganizowano następujące imprezy:

- wieczór książki organizowany przez wydawnictwo „Prosveta” z Belgardu i Stowarzyszenie Serbskich Księgarzy,
- wystawę „Sztuka ludowa Serbii (ze zbiorów muzeum Etnograficznego z Belgradu),
- wieczór poświęcony Protowi Nenadovićowi organizowany przez Bibliotekę Narodową w Valjevie,
- konkurs dla uczniów szkół podstawowych noszących imię Vuka na temat znajomości twórczości Vuka Karadžića,



Fragment sali konferencyjnej im. Tadeusza Gierzyńskiego podczas odczytu mgr. Kazimierza Janiaka.

- wieczór epiki narodowej, w wykonaniu ludowych gęślarzy, zorganizowany przez Serbskie Towarzystwo Folklorystyczne i Uniwersytet Robotniczy w Loznicy,
- wieczór muzyki serbskiej kompozytorów od XV do XX wieku w wykonaniu kame­ralnego zespołu „Pro Musica” oraz solistów opery belgradzkiej,
- seminarium naukowego zjazdu slavistów (w ramach programu zjazdu trwającego od 14 do 19.IX) w monasterze Tronoša przy udziale licznych uczonych z zagranicy:
- koncert zespołów folklorystycznych.

W niedzielę, 19 września na „Vukowym Saborze” w Tršiću został odsłonięty pomnik Karadźića, a następnie odbyła się główna impreza w amfiteatrze letnim, na którą złożyły się:

- część oficjalna z przemówieniami okolicznościowymi,
- koncert w wykonaniu orkiestry symfonicznej z Belgradu z udziałem baletu i solistów teatru narodowego z Belgradu,
- występy zespołu folklorystycznego z Belgradu, a na zakończenie festyn ludowy połączony z kiermaszem.

Uczestniczyliśmy prawie we wszystkich imprezach obchodów. Zwrócił naszą uwagę ogólnonarodowy charakter imprez — wykonawcy pochodzą z całej Serbii. Na uwagę zasługuje udział znanych uczonych i działaczy kulturalnych, społecznych oraz uczestnictwo w występach najlepszych artystów scen belgradzkiej. Organizacja obchodów mimo ich szerokiego zakresu i mnogości imprez była sprawna. Rzeczą godną uwagi jest fakt wielkiej popularności obchodów wśród serbskiego społeczeństwa. Świadczyły o tym pełne komplety na widowniach oraz wielotysięczny tłum widzów na „Vukowym Saborze” w Tršiću.

Niezależnie od uczestnictwa w obchodach poświęconych Karadźićowi odwiedziliśmy szkoły, placówki komunalne i usługowe, przeprowadzaliśmy rozmowy z gospodarzami miasta na tematy rozwoju miasta i różnych dziedzin gospodarki miejskiej. Omówione zostały również możliwości rozszerzenia dalszej współpracy i kontaktów między Płockiem i Loznicą.

W czasie pobytu w Jugosławii, gospodarze nasi umożliwili nam obejrzenie szeregu miejscowości i zabytków historycznych, muzeów i wystaw.

Spotykaliśmy się wszędzie z bardzo ciepłym przyjęciem i serdeczną gościnnością.

ANDRZEJ NAŁĘCZ

Ogólnopolska konferencja polityki społecznej w Płocku

W dniach 27—29 września 1971 r. odbyła się w siedzibie Towarzystwa Naukowego Płockiego ogólnopolska konferencja poświęcona polityce społecznej. Konferencja zorganizowana została przez Zakład Polityki Społecznej kierowany przez prof. dra Antoniego Rajkiewicza z Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego przy współudziale Towarzystwa Naukowego Płockiego.

Zarówno fakt zwołania pierwszej ogólnopolskiej konferencji polityki społecznej jak i miejsce jej odbycia nie były przypadkowe. Wydarzenia ostatniego roku umocniły potrzebę uprawiania polityki społecznej zarówno jako dyscypliny naukowej jak i działalności praktycznej, jej konieczności dla harmonijnego rozwoju kraju.

O wyborze Płocka na miejsce pierwszej ogólnopolskiej konferencji polityki społecznej m.in. zdecydowały następujące okoliczności:

- płoczaninem był prekursor polskiej polityki społecznej, Ludwik Krzywicki;
- przemiany społeczne związane z rozwojem wielkiego przemysłu dokonywują się dziś w Płocku;
- wreszcie — a jest to rzecz niebagatelna — Płock zapewnił uczestnikom konferencji

miejsce obrad oraz zakwaterowanie i wyżywienie w ramach skromnych środków, jakimi dysponowali organizatorzy.

W konferencji udział wzięło pięćdziesiąt osób ze wszystkich ośrodków akademickich w Polsce uprawiających badania naukowe i dydaktykę w zakresie polityki społecznej. Miejscem obrad była sala konferencyjna Towarzystwa Naukowego Płockiego a miejscem zamieszkania i posiłków uczestników konferencji Schronisko Szkolne przy ul. Kolegialnej 19.

Referaty stanowiące podstawę obrad konferencji zostały powielone przez Zakład Polityki Społecznej i wręczone uczestnikom.

Konferencję otworzył prof. dr Antoni Rajkiewicz i poprosił o zabranie głosu Prezesa TNP i zastępcy Przewodniczącego Prezydium Miejskiej Rady Narodowej inż. mgra Jakuba Chojnackiego.

Inż. mgr Jakub Chojnacki w krótkim przemówieniu skreślił historię Płocka, prastarej stolicy Mazowsza, pokazał jego bogatą przeszłość, osiągnięcia ostatnich lat i perspektywy rozwoju. Płock dnia dzisiejszego łączy kulturalny dorobek stuleci z dynamicznym rozwojem gospodarczym. Dynamiczny rozwój gospodarczy Płocka, który dokonał się w ostatnim dziesięcioleciu,